

IZHAJA VSAR PETEREK

Marobina: ITALIJA INOZEMSTVO . . . . . Lit

Letno	polletno	četrtletno
10-40	5-20	2-60
18-20	9-10	4-60

Posamezni izvod 20 cent.

Uredništvo in upravništvo: Trst, Via Melolica 10-12

DELLO

Stvoritev delavsko-kmetjskih odborov t. j. svetov vsega delovnega ljudstva, je prvi korak do osvobojenja.

Trst, 20. novembra 1924. — Leto V. — Štev. 223.

Glasilo Komunistične stranke Italije

Otvoritveno zasedanje parlamenta

Kom. govornik proti oskrnjevalcem spomina Matteottija

Ob priliki prvega zasedanja parlamenta se je zbralo na trgu pred zbornico mnogo ljudi. Policija je podvela stroge mere za preprečenje manifestacij.

Po prečitaju zapisnika zadnje seje je predsednik podal besedo posl. Repossiju, glede svoje izjave o imenovanem zapisniku.

Sredi največje tišine je posl. Repossij izjavil sledeče:

«Govorim o zapisniku zasedanja dne 13. junija. Ako se bodo moje izjave, odnosno izjave kom. parlamentarne skupine smatrale kot nanašajoče se na današnji položaj, je to odvisno od tega, ker ni današnji položaj nič drugega kot razvoj tistega, ki je bil ustvarjen tedaj, to je 13. junija. Ako bi bil prisostvoval tedanjemu zasedanju, tedaj bi spomnil poslance Rocco, Soleri in Delcroix na to, da zbornica fašistov in tistih, ki podpirajo fašizem, da zbornica, ki so jo izvolili Cesare Rossi in Marinelli, ne more spominjati Matteottija, ne da bi s tem zagrešila sramotno oskrbnost.»

Na strani desnice se začuje nekoliko protestnih klicov, medtem ko se razširi po vsej dvorani mrmranje.

PREDSEDNIK. — On. Repossi, vas pozivam na red!

REPOSSI. — Te stvari vam moram ponoviti danes. Tukaj se ne gre za politično odgovornost režima, ki nima danes nobene zaslonbe razven fašističnih četnikov, ki kričijo: «Živel Dumini!»; tudi se ne gre za moralne odgovornosti tistega, ki venomer smatra kot upravičeno tisto nasilje, ki se izvršuje nad delavci. V tem slučaju se gre za direktne osebne odgovornosti, ki se ne zakrivajo s tem, da se prisli enega podtajnika, da pada demistije, ni ti ne z gorostasnim protislovjem odkrivanja od mesta ministrstva za notranje posele. Zopet nemirnost na strani večine.

REPOSSI. — Odkar svet stoji, ni bilo morilec in njihovim pomagačem nikdar dovoljeno, da bi obhajali spomin svojih žoljev. Nad tem parlamentom težji breme sokrivde.

Divje kričanje na strani večine. Posredujejo kvestorji, da bi vspostavili mir.

PREDSEDNIK. — Vas pozivam na red že v drugič!

REPOSSI. — In mi se povračamo danes sem kaj samo radi tega, da ponovimo proti vam našo obtožbo. In nič nam ne bo moglo preprečiti, da se vrnemo vsakokrat, kadar bo potreba da se poslužimo te tribune v to, da pokažemo delavcem in kmetom Italije pot do osvoboditve izpod režima kapitalistične reakcije, ki ga vi predstavljate. Ako bi mi bili prisotni na seji dne 13. junija, bi hoteli in bi tudi morali povedati, da se je Matteottijev zločin predstavljal kot opredelilno gotovega položaja in to ravno radi tega, ker je to označil na najgorostasnejši in brutalen način.

PREDSEDNIK. — On. Repossi, vi ne govorite o zadnjem zasedanju.

REPOSSI. — Matteottijev zločin je bil znamenje, v katerem se je kazalo vse krčevito zvijanje fašističnega poloma.

GRECO. — Tako ni mogoče nalagovati!

REPOSSI. — Če tedaj je bilo zelo jasno, da je mogoče za trenutek ukloniti proletarsko organizacijo, ampak da ni mogoče ukloniti proletariata za daljši čas, ker to bi pomenilo spravo v sužnost celo deželo.

CAPANZI. — Te se ne dotikam, ker se mi gnjusis!

Prilicejo kvestorji ki vspostavijo mir.

REPOSSI nadaljuje: Ze tedaj bi vam mogli reči, kar vam danes ponavljam, da proletariat ne bo pozabil niti odgovornosti tistih, ki so pripravili in podpirali fašizem, ne bo pozabil nikogar ki je fašizmu olajšal pot da je prišel do vlasti. Ze tedaj smo predvidevali, da potem omejitve protifašističnega boja na iskanju parlamentarnega kompromisa, ki bi pustil nedotaknjeno bistvo fašizma, pod katerim trpijo in ki ga proklinjajo milijoni delavcev in kmetov ni mogoče priti do nikakega pozitivnega rezultata. Ravno narobe, s tem se je le pomagalo fašizmu. Mi ne živimo danes v pričakovanju meščanskega kompromisa, za dosego katerega ključne buržoazije na pomoč kralja, radi katerega zametuje reformistična in maksimalistična socialdemokracija razredni boj in pozdravljajo «upravo», ki bi stala nad vsemi strankarskimi interesi, to je vojaška diktatura, ki bi morala neizprosno preprečiti zmago diktature proletariata.

Izvajanja Repossija spremlja venomer godrnjanje in protestiranje, toda brez navednega hrupa.

REPOSSI. — Središče naše akcije je izven te dvorane, med množicami. One

se vedno bolj prepričujejo, da bo konec tega sramotnega položaja v katerem se nahaja dežela, in v kojem jo vi in vaši pomagači držite, vaši zavezani, demokrati in liberalci; ta konec bo prišel edinole s tem, da se bodo povrnila na bojno polje ter tako pridobile moč nad nami in nad vašo organizirano silo. Tudi raz te tribune hašemo delavcem pot po kateri morajo hoditi. To je pot odpora in fizične obrambe proti vašemu nasilju, nepretrganega boja za sindikalne pridobitve, organizirane intervencije proti draginji in proti slabšanju ekonomičnega položaja. Je kot ustanovitve delavsko-kmečkih odborov se morajo zbrati vsi tisti, ki se hočejo bojevali s primernim orožjem proti vam. Iz delavskih in kmečkih odborov se morajo dvigniti edina bojna gesta ki vsebujejo rešitev iz sedanjega položaja: Proč z vlado morilcev in izglodalcev ljudstva. Razorožitev črnih straj in oborožitev proletariata. Ustanovitev vlade delavcev in kmetov. Delavsko-kmečki odbori bodo podlagi te vlade in diktature delavskega razreda.

Sedaj pa obhajate le spomin Jakoba Matteottija, ampak pomnite, da klic, ki se je izvil iz prsi matere mučenika, je postal tudi klic milijonov delavcev. «Morilci Morilci!»

Ko je Repossi končal čitanje svoje izjave, je takoj zapustil dvorano.

Sovjetska vladavina je edino sredstvo, potem katerega je mogoče zagotoviti stopnjevalni, mirni razvoj dogodkov, brez bolečin, edino sredstvo v to, da se vpoli evolucijo vsopredno z razvojem zavesti, z duhom odločnosti in izkušnosti večine ljudskih razredov.

Sovjetska vladavina je popolni prehod uprave dežele in gospodarske kontrole v roke delavcev in kmetov, katerim ne bo nikdo v stanu se zoperstavljati. Oni se bodo praktično učili, kako je mogoče najprimernejše razdeliti zemljo in pridelke. Lenin.

Fašistična reakcija v Španiji

Diktatura fašistovskega generala Primo de Rivero se vedno bolj nagiba h koncu. Ljudstvo, ki je do grla silo lumparij, ki jih uganja španska buržoazija, se pripravila na boj. Pri tem ga se prepričuje, da bo v stanju zmagaati le pod vodstvom Komunistične stranke. In dogodki, ki so se vršili v zadnjem času, morajo učiti delavce, ne samo Španije ampak tudi drugih dežel, da je za vsako akcijo potrebna dalekovidnost in dobro vodstvo.

Ob francosko-španski meji je prišlo do spopadov med revolucionarnimi elementi (političnimi izseljeniki, živčnimi v Franciji) in španskimi finančnimi stražniki in orožniki. Namen revolucionarjev je bil, udariti čez mejo ter izvesti upore. Poskus pa se je izjalovil. Mnogo njih je bilo aretiranih.

Kakor se je pozneje dognalo, je bil ta oboroženi vpad nalahč izzvan s strani agentov Primo de Rivero. Politični emigranti, živčni v Franciji, so nestropro čakali momenta, ko jim bo mogoče nastopiti. O njih namernih pa je zvedela španska policija, ki je hotela imeti povoda za preganjanje revolucionarnih elementov v deželi. Bilo je poslano emigrantov v Franciji sporočilo, ki je izgledalo popolnoma avtentično, da je položaj v Španiji pripraven za nastop. Toda za tem se je skrivala nakana. Revolucionarji (večinoma anarhisti) so se podali na delo, ko ni bil še ugoden čas za nastop, oziroma, ko je španska policija znala za njih gibljaje in nastavila ob meji zanke.

Sedaj razsaja reakcija v glavnih središčih. Mnogo komunistov, anarhistov, sindikalistov in republikancev je bilo aretiranih, več od njih je bilo na legaten način umorjenih.

Razkritja o bolgarskem vladnem terorju

Od 15. do 21. oktobra se je vršil v Sofiji proces radi umora zemljoradničkoga poslanca Petkova. Pri tej priliki je prišlo do senzacionalnih razkritij, ki podajajo jasno sliko o fašističnem terorju v Bolgariji. Prisotnih je bilo 30 prij, med njimi tudi znane politične osebnosti in mati umorjenega. Pri zasliševanju je izjavila mati, da se je njenemu sinu se takoj po prevratu, 9. junija 1921, zgodilo s smrtjo. Petkov je spočetka mislil, da je bil obsojen na smrt s strani Makedonske organizacije. In radi tega se je obrnila njegova mati

Delovni program za naše sodruge

Kaj morajo storiti sodruge in lokalne organizacije Komunistične stranke tekom časa, ko se bodo vršila parlamentarna dela?

1. Organizirati v čim večji meri in pogostoma sestanke delavcev in kmetov vseh strank. Naši sodruge imajo nalogo, da razlagajo strankino taktiko in značaj današnjega položaja, to je karakteristike, izhajajoče iz dvomljivega nastopa nepokizice drugega činitelja to je delavskega razreda, organiziranja v razredni fronti, v delavskih in kmečkih odborih, okrog komunistične predstraže;

2. Razširiti morajo v teh zborovanih čimveč temeljne dokumente akcije, ki jo je stranka razvila v teh zadnjih časih, to je: resolucijo osrednjega odbora, pismo parlamentarne skupine opozicijam (predlogi za akcijo proti fašizmu), govor Repossija v parlamentu;

3. Pospešiti propagando med delavci ki sledijo še Maksimalistični stranki (pri nas: med delavci in revnimi kmeti, ki še v dobri veri sledijo nacionalnim in krščansko-socialnim strankam, med revni ki živijo v iluziji, da je mogoče odpraviti bedo, da je mogoče odstraniti vsakovrstne oblike tlačnija z moledovanjem in reformami). Dokazati jim, da stranke, katerim sledijo, so le orodje v rokah tistih, ki stremijo za tem, da ohranijo red meščanske družbe. Prepričati jih, da so te stranke v istinosti za diktaturo, za nadoblast meščanskega razreda, kadar govorijo proti diktaturam. Prepričati jih, da je edina pot mogoča, to je tista, ki jim jo kažejo komunisti. Pripraviti jih do tega, da pošljejo k vrugu vse te stranke in politične skupine ter da se oklenejo edine delavsko-kmečke stranke, to je Komunistične.

4. Ne pozabiti, temveč gledati mnogo bolj na normalno delovanje, na pridobivanje novih pristaveh, na politično reorganizacijo, na ustanavljanje obratnih stanic, pozvati množice, da pridejo zopet v sindikate, nabirati prispevke za proletarski tisk in skrbeti za njegovo razširjanje. Spomniti se na to, da si ne smemo pustiti uiti ugodnega trenutka, temveč, da ga moramo izkoristiti za razširjanje našega političnega vpliva in za povečanje naše organizacne zmožnosti.

pisemno na voditelja iste, Aleksandrova ter povpraševala, ako je to res. Odgovor se je glasil, da Makedonska organizacija ni izrekla proti Petkovu nikake obsodbe, ker da imenovani se ni z ničemer zagrešil proti tej organizaciji. Kasneje je Petkov doznal, da ga je obsodila na smrt Oficirska zveza (tajna teroristično-fašistična organizacija, ki je glavna opora Cankove vlade), kar mu je ta zveza tudi pisemno sporočila. Mati Petkova je skušala dobiti za njenega sina, potom uplivihih sodnikov en potni list, tako da bi mu bilo mogoče uiti v inozemstvo in si rešiti življenje. Vlada, oziroma minister za notranje posele, pa ni hotel izdati potnega lista za Petkova. Kmalu na to je bil na cesti umorjen.

Petkova je zaključila svoje izpovedbe tako: «Obtoženi policijski agent Karkalasev ni zame morilec mojega sina. Vlada, Oficirska zveza, vojaški konvent, vodilni člani kojega so ministri sedanje vlade, ti so umorili mojega sina. Dejstvo, da se ni dovolilo meni in soprogi umorjenega, da bi se na mestu neresče brala masa, da se ni v parlamentu dovolilo spominjati se ga, potom dvignjenja s sedezev ter da bi se mu na ta način izkazala poslednja čast, in končno dejstvo, da se je hotel mene, kot glavno pričo, zadržati izven Bolgarske (ko je namreč hotela odpetovati v inozemstvo, radi zdravljenja, je policijski prefekt v Sofiji, na povelje ministra za notranje zadeve iz nje izsilil izjavo, da se ne bo povrnila v Bolgarsko prej nego po preteku sestih mesecev), zato, da mi ne bo mogoče prisostvovati procesu, vse to je najboljši dokaz, da je vlada umorila mojega sina.»

Ta razkritja matere Petkova so porazna obtožba proti fašističnemu režimu v Bolgariji.

Morilec Petkova, policijski agent Karkalasev je bil obsojen na smrt. Ta obsodba pa velja bolj za Cankovo vlado, ker ta razbojniška vlada v resnici sedi na zatožni klopi.

Beli teror v Estoniji

V Revalu, na Estonskem, se je vršil proces proti 189 komunistom, med katerimi se je nahajalo več poslancev, pod obtožbo, da so organizirali komplot proti državi. Ta proces se je vršil v polnem ozračju terorja. Vršil se je pravecati lov na delavce, ki se jih je smatralo kot prevratne elemente. Ze takoj pri prvem zasedanju, pri katerem so obtoženci ohranili svoj značaj odločnosti, so sodniki ravnali na tak

način, da pridejo čimprej do izreka, takega, v katerem bi se zrcalilo njih razredno mashtevanje. Obtoženci so, v protest proti meram predsednika, ki so zalile najelementarnejše pravice obrambe, zapeli «Internacionalo». To je zadostovalo, da je bila sodna dvorana lizpraznjena in obsojenci odstranjeni. Kljub temu pa se je, v njih odsotnosti, proces nadaljeval. Tako je bilo mogoče obsoditi v «demokratični» Estoniji sodruga Tompa, bivšega poslanca na smrt, ker je v imenu drugih obtožencev glasno protestiral proti postopanju sodišča.

Sodr. Tomp je bil kmalu nato umorjen.

Prehod maksimalističnih delavcev k Komunistični stranki

Ideja, da se je mogoče bojevali proti kapitalizmu in reakciji le pod vodstvom prave marxistično-revolucionarne stranke, se ukorenjuje vedno bolj. V Bariju se je vršilo zborovanje tistih delavcev, ki so ostali, po ločitvi Treteje-internacionalce, v tamošnji sekciji maksimalistične stranke. Z ostro kritiko proti izdajalski politiki vodstva maksimalistične stranke je nastopil neki bivši član deželnega odbora. Prisotni so bili tako prepričani, da so od-

MALE VESTI IZ RUSIJE

Življenje v Ruski tovarni

(Pismo sodruga Nikolajeva)

Dragi sodruge!

Želim sporočiti potom vašega časopisa ostalim delavcem, kako delajo in živijo ruski delavci v Zvezi Sovjetskih republik. V imenu delavcev in delavk tovarne «Krasni Vjboršec» želim bi stopiti v zvezo z delavci podobne tovarne, kot je naša. V naši se izdeluje med aluminij in druge barvane kovine. Izdelujemo cevi različne velikosti, priprave za kurjenje v lokomotivah, kuhinjsko posodo iz aluminija itd. V tovarni je zaposlenih 3251 delavec in nastavljenec, od teh je 2950 vpisanih v kovinarski organizaciji.

V tovarni obstoji stanica Ruske kom. stranke, v kateri je uelanjenih 700 oseb. Poleg tega obstoji tudi stanica komunistične omladinske organizacije. Te dve stanici vodijo vse politično življenje med delavci v obratu. Razven tega imamo naš obratni odbor, ki spaja delavce s strokovno organizacijo ter skrbi za njih kulturno življenje.

Tovarna ima tudi svoj delavski klub. V tem klubu je mnogo krožkov, kjer se delavci učijo, se bavijo s športom in z dramatiko.

Otroci delavcev so organizirani v čelo pionirjev. Dojenčki so izročeni državnemu otroškemu zavetišču, medtem ko delajo matere v tovarni.

V naši tovarni imamo tudi delavsko dopisnike, ki opisujejo v delavskem tisku življenje delavcev v obratu ter osvetlujejo njegove dobre in slabe strani.

Imamo v tovarni tudi stenski časopis, to je glasilo Ruske kom. stranke, ki izhaja dvakrat na mesec. Delavski dopisniki in sploh vsi delavci sodelujejo v njem poljubno. V tem stenskem časopisu se zrcali vse življenje delavcev, kakor tudi vsa proizvodnja v obratu.

Dragi sodruge! Za sedaj vam ne pišem nič drugega, ampak takoj ko prejmem od vas odgovor, vam bom podrobneje pisal. Želeli bi znati, kakvam se kaj godi, bodisi pod vlado buržoazije ali pod vlado socializidalcev. Naj živi več med delavci Rusije in onimi iz ostale Evrope!

Naj živi III. Komunistična Internacionala!

Naj živi delavski tisk, voditelj h komunizmu!

S komunističnim pozdravom.

Delavski korespondent Leninogradske «Pravde» v tovarni «Krasni Vjboršec»:

M. Nikolajev.

Strokovno časopise

V uniji sovjetskih republik izhajajo čistih strokovnih glasil 24, revij pa 63, skupaj 87. Tu niso všteti buletini, ki jih izdaja večina strokovnih organizacij.

Goraj navedeno število strokovnih glasil izdajajo sledeče organizacije: Vseruski centralni svet strokovnih organizacij 1 list in 8 revij, centralni odbori poedinih zvez 7 listov in 19 revij, krajevne zvezne organizacije 17 listov in 36 revij.

Izmed vseh teh glasil izhaja dnevno 10 listov, trikrat tedensko 5 listov, dvakrat tedensko 2 lista, enkrat tedensko 5 listov in 6 revij, štirinajstdnevno 27 revij, mesečno 28 revij, neredno 2 lista in 2 reviji.

Vsi ti listi izhajajo v nakladi 753.000 izvodov

glasovali resolucijo v kateri izjavljajo, da zapuščajo reformizem in maksimalizem ter da se vpišejo v Komunistično stranko.

Po tem dogodku se predvideva, da se bodo razkrojile še ostale maksimalistične skupine.

Shodi pred tovarnami v Turinu

Delavsko gibanje se vedno bolj oživlja. Pred več tovarnami v Turinu so se te dni vršili shodi. Ko so delavci šopodne zapuščali delo, so se zelo razveselili ko so zagledali pred tovarnami naše poslance, ki so pričeli govoriti. Množica je naglo naraščala. Govorniki so opisali sedanji položaj, stališče opozicij in Komunistične stranke ter še posebno naglašali potrebo ustanovitve delavsko-kmečkih odborov. Veliko navdušenje je vzbudilo ponavljanje poglavitnih točk iz govora so dr. Repossija v zbornici.

Povečanje stroškov za »javno varnost«

Javnost ni zadosti varna. Tako je menil ministrski svet, ki je na svoji zadnji seji sklenil, da se nakaže 9 milijonov in petstotisoč lir več za »službe javne varnosti v državi, posebno v Siciliji.« Celo stvar pa je treba razumeti seveda narobe. Namreč, da se mora gospodo obvarovati, pred nezadovoljstvom razburjenje — javnosti.

Uspeh zrakoplovstva

Rusko zrakoplovstvo je zaznamovalo v zadnjih časih sijajne uspehe. Afganaska vlada je namreč naročila več aeroplanov in želela, da se jih pošlje po suhem. Kljub temu so se ruski letalci podali na pot, po zraku. Dne 29. septembra so se dvignili v Tasikent in še istega dne so pristali ob afganski meji. Dne 30. septembra pa so odpotovali dalje in istega dne pristali v Kabul-u, glavnem mestu Afganistana. Zrakoplovci so morali preleteti visoke gore in so se morali večkrat dvigniti do 5000 metrov visočine. Poleg tega je bila plostva otežkocena, vsled goste megle, ki obdaja afgansko gore.

Prizor na moskovski ulici

Dne 8. t. m. se je vršil na nekem moskovskem trgu karakteristični prizor, to je sežig — fašista in skauta. V ta namen ste bili prirejani dve podobici (strašili) iz cunj in slame.

V sredini kroga množice so govrnik pojasnili navzočim, kaj so fašisti in buržoazni sinovi (skauti), njih zločine, ki so jih izvršili nad delavskim razredom.

Množica je, v odgovor, z mogočnim krikom zahtevala, da se jih sežge.

In veselo je zaplepal oganj ter uničil figure.

Poštni promet

se je v tem letu silno razvil. Ustanovile so se nove direktne poštne zveze med Leningradom, Hamburgom, Stettinom in Londonom; med Odeso in Carigradom; med Urmansk in Cardoe (Rusija-Norvegija) in Baku-Enzeli-Bendergea (Rusija-Perzija).

Nadale se so ustanovile nove radiotelegrafne postaje (brezžični brzojav) v Orenburgu in Jekaterinburgu. Orenburska želez. Moskvo, na eni strani, in Novonikolajevsk na drugi (Skrajni vzhod).

Naravna bogastva v Sibiriji

Neka naravoslovna ekspedicija, ki je imela od sovjetske vlade nalogo, da raziskuje severne sibirske pokrajine, je naletela na polnočito Čukusk na bogate sklade zlata in sreberne rude, nafte, premoga, grafit, železa in platina.

Mesto Jekaterinoslav prekršeno v Sverdlovsk. Mesto Jekaterinoslav je bilo prekršeno v Sverdlovsk na čast prvega predsednika izvrševalnega odbora Sverdlova.

Poravnajte naročnino!

Ustaja v Indiji

V Kalkuti so se zbrali množtevilni nacionalistični voditelji iz najoddaljenih pokrajin Indije, da proučijo položaj ki je nastal po zadnjih aretacijah, ki so jih ukazali angleški guvernerji.

Komunistična stranka Indije je izdala proglas proti imperialističnemu terorju v Indiji. V tem proglasu je rečeno med drugim: «Obracamo se k evropskemu proletariatu, proseč ga, da se izjavi solidarnega z indijskim ljudstvom ki se bojuje za svojo svobodo. Ta solidarnost se da izraziti s protestnimi shodi in proglesi, v kojih se izreka solidarnost in simpatija indijskim nacionalistom.

Proglas se obraca posebno k angleškemu delavskemu razredu, ki ima veliko odgovornosti in ki mora prvi priskočiti ma pomoč indijskim nacionalistom, ki trpijo pod železno peto imperializma.

O šolstvu

Kapitalistične vlade smatrajo šolo za steber današnjega gospodarskega reda. Vzemite najnižjo ali najvišjo šolo, povsod se poučuje tako, da se povečujejo obstoječe razmere. Prvotno je kapitalizem podpiral šolo, ker je potreboval bolj izobraženih ljudi. Z analitiki ni mogel naprej, ker je grozni tehnični razvoj rahljeval sposobnih ljudi. Tehnika je ustvarila nove potrebe, pisarne in uradi so se brzo množili, promet je naraščal z velikanako brzino — treba je bilo novega človeka, kakaj predpotopni ni več založal. Tehnični napredek je začel dohašati kapitalu velike dobičke, zato je kapitalizem začel tudi človeka tehnično spopolnjevati, dal mu je šolo.

Šola je kapitalizmu dobro služila. Bila pa je tudi tako prirojena, da mu bo v korist, da bo pomagala večati profite. Kapitalistični red si jo je lepo prikrojil: obdržal si je nje vodstvo, dočeli, kdo uči, kaj in kako se uči, stroške zanjo pa je vr gel ljudstvu na hrbel.

Šola je svojo nalogo vršila kapitalističnemu izkoriščanju primerno. Izučila je za silo toliko in toliko, da so se ljudje prilagodili potrebam razvoja tehnike, dali jim je toliko znanja, da se je tudi v novem življenju lahko izžemalo. Prav zanimivo je, da so vojaški krogi tehnično najbolj razvitih držav vedno podpirali šolstvo, posebno najnižje. Vedeli so dobro, da tudi v vojnah odloča poleg popolnejšega o-vožja tudi tehnično popolnejši človek.

Zraven tehničnega spopolnjevanja človeka je kapitalistična država uvedla v šolo preobrazbo človekovega razuma o potrebah kapitalističnega gospodar-skega reda. Kapitalistov ni bilo treba prepričevati, dopovedati pa mora šola delavcem in kmetom, da so vladajoče razmere edino prave. To je šola delala in tudi naredila, preustrojila je duh izkoriščanih, da niso videli resnice in da je tudi danes ne vidijo. Svetovna vojna je bila mogoča, ker je šola človeka zastropjala skozi pol stoletja s kapitalističnimi nazori. Delovno ljudstvo in pogosto celo njegovi voditelji so se pustili zaslepiti z nauki, ki so jim bili v strašno škodo, ki so jih stali toliko trpljenja in krvi. Tudi danes še učinkuje kapitalistični strup, ki je začel v ljudstvo potom šole. Zato je življenje izkoriščanih še danes tako grenko in brezupno.

V zadnjih desetletjih je šola pograbila v svoje območje veliko širše stoje kakor je kapitalizmu prav. Posebno srednje in visoke šole so prevzemale cele množice mladih ljudi. Pojavljati se je začela kriza. Kapitalistično gospodarstvo ni več potrebovalo toliko šola števila izobraženih in ni vedelo, kam z njimi. Tudi najnižja šola je napolnena postala kapitalizmu nevšečna, ker je mairskoga toliko izobražila, da ga je bilo težje izkoristiati. Ves kapitalistični duh, ki se je gojil v šoli, ni mogle prepričati, da bi delovne ljudske lastni ne gledale s svojimi očmi, da ne bi mislile s svojimi možgani. Šola je pokazala nazadnje tudi svojo dobro stran, naučila je nadarjene sinove ljudstva vsaj čitanja, da so prej odprti oči, ko so dobili v roke tisk, ki je rogovil resnico o dejanskem položaju širokih ljudskih množic.

Tako je prišel trenutek, da je začel kapitalizem potrebo rušiti šolo. Posebno kjer je udarila reakcija na vrh, podira šolo z vsemi sredstvi. Za-oirne razrede in jih odpravlja, omejuje število dijakov in niža šolsko obveznost, stavi visoke učnine, da ne bodo mogli ubogi v šole, odpravlja važne učne predmete in spreminja šolo v trališče, v prazno športno uslanovo. Obenem uvaja v učilnice stvari, ki naj služijo samo za utrjenje kapitalističnega gospodarstva. V šolah naj se spet proslavlja pobijanje ljudi, zatiranje, izkoriščanje, ne sme se pa črhnti o človeških vzgoji, o svobodi ljudi, o pravičnejšem gospodarskem redu, o škodljivosti zajedavcev in zločencev. Vse šole, od najnižje pa do najviše, naj slaviyo spet kapital in naj delajo za njegove dobičke. V ta namen je izbrali se ve le takozvano zlato mladino, otroke bogatinov, posebno za srednje in visoke šole, drugim pa se vrata za-prenejo. V ljudskih šolah bodi glavna stvar, prepričati mlado generacijo kmetov in delavcev, predno so se zavabili, da so dolžni ubogati in nositi vsa bremena za lepše življenje kapitalističnih bogov.

Tako šolstvo vzdržuje danes kmečko-delavsko ljudstvo. Gledati ga mora in držati jezik za zobmi. Zaveda pa se, da mu je to šolstvo v največjo škodo in da ga bo moralo naposed potreti.

Pomagati tistim, ki so živi pokopani, ki hiraajo za stenami je; pomagati tistim, ki so se žrtvovali za proletarsko stvar, ni le navadno delo usmiljenja, temveč revolucionarni čin, ki pospeuje prihod dneva, ko bodo resteni ne samo oni ki se nahajajo za stenami, ampak resteni bodo vsi ki trpijo v veliki jeeli, v kapitalističnem poklu.

Domače vesti

Kako se gospodarji pri „Bolniški blagajni“ v Gorici?

Kakor je našemu delavstvu znano, je fašistovska vlada na pritisk goriškega fašista, razpustila v januarju 1923 upravni svet „Bolniške blagajne“ v Gorici in imenovala namesto tega kr. komisarija s polnimi pravicami v osebi Dante Confortija, občinskega glavnega računovodje v Gorici.

Svoje postopanje je opravil vlada z izgovorom, čes da so bila službena mesta kakor tudi upravni svet v rokah prevarnih in nezanesljivih elementov

Gosp. komisar je takoj po svojem nastopu sel na delo čiščenja. Odpravil je tajniško mesto in odslovil uslužbenega tajnika, ker ga je smatral za vodjo prevratnecev. Temu so sledile še druge odločitve (okrog 20) z izgovorom, da je število uslužbenecv že itak previsoko. Toda kako je g. komisar dosleden v svojih ukrepih, kaže dejstvo, da je bilo se pred potekom leta tajniško mesto zopet vpovstavljeno in število uslužbenecv je danes, visje kakor ob začetku 1923; toda novi uslužbeneci so bili izbrani izmed fašistovskih vrst.

Delo g. komisarija pa se ni ustavilo le pri odslovitvah; gel je še dalje v svojih reformah, lotil se je tudi prezidavanja poslojja „Bolniške blagajne“. Tu se je skozi eno leto podiralo in zidalo, da je bilo veselje! Drugo nadstropje, ki je bilo prej za stanovanja, je sedaj predelano v ravnateljski urad. Ti prostori so tako razkosno in potratno opremljeni in opremljeni, da se cloveku ježe lasje, če pomisli, da so bili vsi ti nepotrebnosti stroški — okrog 150.000 lir — napravljeni z onim denarjem, ki ga je ubogo delavstvo s tako težavo vplačevalo in katerega je prihranilo prejšnje vodstvo s svojim umnim in posebnim gospodarstvom.

Da bi si g. Conforto zaslužil še večjih simpatij in dobrotnosti pri vladi, je del prejšnjih prihrankov zamenjal v državne obveznice (za nad en milijon lir), kar mu je prineslo, s prejšnjimi zaslugami vred, povišanje v viteza (italijanske krunice, naslov po katerem so se mu že davno čestili sliče.

Doba komisarjevanja je imela trajati le 3 mesece, a sedaj bosta kmalu 2 leti, kar pa ni nič čudnega, če se pomisli, da donasa gosp. komisarij 1000 lir mesečnih in to morda za eno uro dela na dan.

Upravne zmognosti gosp. Confortija se kažejo tudi v tem, da je začetno v začetku znižal zavarovalni prispevek za 25 od sto. Toda znižanje prispevka je imelo za posledico tudi znižanje podpore v službi bolniških. Oboleli delavci z dnevnim povprečno plačo 20 lir, je prejemal poprečno 13 lir dnevne podpore, po tej reformi jih prejme pa le 11 Pač pa je prinesla ta reforma — kakor se je izrazil komisar, s. m. „industrijalec, obrt. is. in trgovcem v goriškem okraju 600.000 dojkca

Skoro za en milijon primanjkljaja v enem letu

Gospod Conforto je ob zaključku poslovnega leta 1923 izdal letno poročilo. V tem poročilu pravi najprvo kakšen nered je vladal ob njegovem prevzemanju in se potem hvali na oigo in široko, koliko dobrin je on doprinesel tej ustanovi v enem letu svojega poslovanja.

Toda več kot vse samohvale gosp. Confortija naj govore številke, ki so razvidne iz zgornjega poročila.

Rezervni zaog 31. decembra 1923. se je zaključil kakor oni iz leta 1922 v znesku 3.070.569 lir 40 stot. A vse to je le navidezno prav in dokazamo takoj: bolniško poslojje, ki se je cenilo v bilanci 1. 1922. 121.572 lir 11 stot. je dvignilo gosp. Conforto v letu 1923 nič manj kakor na 400 tisoč lir. Premienine, ki so bile cenjene leta 1922 za 128.167 lir 58 stot. so poskočile 1923 na 180.000 lir.

Blagajniška imovina (premoženje) se je zaključila 31. dec. 1922 takole: aktiva (imetje) 4.604.201 lira 78 stot.; izguba (odig) 378.454 lir 36 stot. torej čista imovina (premoženje) 4.225.747 lir 42 stot.

Blagajniška imovina 31. dec. 1923 pa je bila sledeča: aktiva (imetje) 3.853.728 lir 55 stot., izguba (dolg) 153.138 lir 18 stot. torej resnična vrednost 3.699.590 lir 37 st. Kaj povedo te številke? To, da se je imovina (premoženje) „Bolniške blagajne“ že po enem samem letu komisarskega gospodarjenja skrčila za celih 533.567 lir 05 stot. K temu znesku je treba pristeti, kakor omenjeno že zgoraj, 278.327 lir 89 stot. radi precentive poslojja in 51.832 lir 42 stot. za precentive nepremenin in če vse to sestojemo dobimo primanjkljaja v letu 1923 za 863.717 lir 36 stotink.

Te so uobrine, ki jih je prinesel gosp. Conforti delavstvu goriškega okraja in tej važni ustanovi socialnega zavarovanja!

Moralne izgube delavstva

K prejšnjim številkam se nekaj statističnih podatkov — vedno opirajoč se na uradno poročilo gosp. Confortija. V letu 1922. so znašali dohodki 4.745.584 lir 57 stot., leta 1923. so se znižali na 2.851.987 *ir 41 stot., torej zmanjšanje za 40 od sto. Povprečno število zavarovancev leta 1922. je znašalo 13.101; 1923. pa le 8.806, zmanjšek za 38 od sto.

Napravn uslužbenecv se postopa skrajno slabo: vse pridobljene pravice in ugodnosti so jim sedaj po večini odvzete; toda kljub temu so znašali upravni stro-

ki leta 1923. 12 od sto vseh izdatkov, medtem ko niso znašali 1922. niti 9 od sto.

Vredno je omeniti, da je gosp. Conforto oddal dela, ki so se izvršila, kakor omejeno, pri prezidovanju poslojja kar tako po domače brez vsake dražbe nekemu svojemu dobremu znancu — in vendar je stalo delo nad 130.000 lir. Bilo bi omeniti še marsikaj, kar pa nam prostor ne dovoljuje, pa menimo, da je že toliko dovolj, da si delavstvo napravi sliko o sedanjem „vzornem“ gospodarstvu.

Zalostne so tudi zdravstvene odredbe in postopanje z bolniki. Tako je splaval po vodi načrt za zidanje planinskega zdravilišča za bolne na pljučih na Cevovanski planoti in naši bolniki se pošiljajo v sanatorij Chievo blizu Verone, k neke nezdavre barake kakor so pravi bolniki, ki so bili tam. Morsko dravljenje je bilo letos kar odpravljeno in še marsikatera druga dobrina, ustavljena od prejšnjega odbora, izvolyelega po volji delavstva.

V čim obstoja tedaj toli hvalisana zdravstvena reforma, katero je izvršil gosp. komisar? Morda v poslabšanju zdravstvene službe in v slabem ravnanju z bolniki, ali v zatrtju nekaterih specialnih zdraviljenj (morsko, planinsko), v odstranitvi dveh izvrstnih zdravnikov itd. itd.?

Toda predrznost gosp. komisarija ni na meje, kajti le ta-trudi v svojem letnem poročilu, da je prinesla zdravstvena reforma v letu 1923. „celih“ 30.000 lir prihranka. Naj dokazuje sledeče številke kako ta gospod laže.

Leta 1921. je bilo zdravstvenih stroškov: 212.944 lir 44 stot. s povprečno 2.600 zavarovancev; leta 1922. je bilo 209.400 lir 72 stot. s povprečno 13.000 zavarovancev; leta 1923. pa 308.018 lir 40 stot. s povprečno 9.000 zavarovancev.

Naj le nadaljuje gosp. Conforto po tej poti, pa tudi delavstvo si bo vse zapomnilo in šlo tudi ono po isti poti, katere ga popelje zopet do svojih izsobiljenj pravice.

Sužnji kapitalizma združimo se svi skupa

Danas višje nego ikada radnici i kmeti združimo se, da rastriamo lanac kojim nas je vezao svetovni kapitalizam. Radnici i kmeti ne čekajmo one da te nas spasi izpod jarma, koji su nam jaram ukovali već mi moramo sami svi skupa dase odlučimo, i pripravimo čim brže boriti se proti njima. Prijatelji moramo se boriti protiv onima koji nam su dali god. 1914. puške u ruke da postrelimo brate radnike i kmeto koje nijesmo nikada niti videli ni poznali. Protiv onima koji su porušili sva bogastva zemaljska, protiv onima koji su narod pokvarili duševno i tjelesno, protiv onima koji su nama ustvarili takovu postavu da čovjek niti najsposobniji nije mu moguće dobiti za komad kruha.

Mi se moramo boriti protiv kapitalizmu, bio on narodnosti koje mu drago. Ma za borili se proti vladajućem klasi mi moramo prije svega biti dobro organizirani u komunistički stranki, koja je danas jedina stranka koja zastupa proletarske interese, jedina stranka koja se bori protiv izkorišćevalcima, proti sviraaj pijačom naše krvi. Kada budemo svi izkorišćeni, žrtve svetovnog rata, žrtve reakcije i fašizma skupa organizirani, onda ćemo ustati na noge i ćemo kazati našim oduhom: dosta je, časa trpljenja je puna, doli s vama, za uvijek. Radnici i kmeti koji nismo još organizirani, mi moramo se čim brže organizirati u proletarske borbene redove i pripravljati se za bolju budućnost. Ako mi zapustimo proletarske borbene redove, nas će opet buržuazija naoboružati kao 1914 g. paće nas staviti da pucamo na one koji se budu borili za spasiti nas i sebe izpod jarma kapitalističkog.

Prijatelji i drugovi, mi svi skupa stupimo u borbene redove čim brže i dase borimo proti buržuaziji, kapitalizmu i fašizmu.

Sa komunističkim pozdravom.

Radnik.

Iz dijaških krogov

Proletarci!

Pisatelju spisa «Opozicionali blok in ainvastvo naših klerikalcev» so iskreno zahvaljujem, ker je podal bralcem «Dele» v prvi luči hinavstvo krcanskih socialcev.

Moj sosolec R...č, ki je pristal klerikalcev, mi je že večkrat pravil, da imamo komunisti in krcanski socialci precej podoben program. Temu svetujem, da si vzame v roke «Delo» stev. 220 in 221 in da prečita mnenje William M. Browna, o marxističnem in o krcanskem socializmu. Upam, da potem ne bo pravil več takih neumnosti.

Delavci in kmetje in sploh vsi proletarci! Opušitate čitanje klerikalnih in istotako nacionalističnih listov, oprimate se čitanja «Delo». Le-ta nas bo vodil v boj proti izkoriščanju, in le potem nasvetov, ki jih dobimo v tem bomo odpravili zlo, ki muči proletarce!

Slapenski komunisti.

Iz Vižinade

Dužnost je moja da, kao vjerni član radničke partije se oglašim u našem mitem „Delu“, što se u mojej okolici logadja, kao što to čine i ostali drugovi Juljske Krajine.

Ako hoću da istinito dokažem, kako se kod nas kmečko-radnički pokret razvija, moram dokazati da baš izvršno i sa velikom hitrošću napreduje. Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Glejmo na to, da spravimo na pravi tir že obstojeće nezadovoljnost v mnogih. Zrevolucionirajmo misljenje mas. Revolucija se mora povsod temeljito izvesti, zlomiti moramo suženstvo in ustvariti svobodo!

Mi ne poznamo kompromisov ampak le boj. Delujmo na to, da bo tudi pri nas postal komunizam moč prve vrste, ki bo uklonila tlinik kapitalizmu. Naša akcija je šele v začetku, toda dan svo-

Glasovi z dežele

Iz Jelšanske okolice
Brutalno postopanje karabinera i finance

Blizu sela Rupe gdje se križaju ceste iz Trsta i Il. Bistrice leži gostiona po domače zvana „Sranjca“. Tamo se je vršio u nedjelju 9. ovog mj. ples, kamo su došli mladići iz okolišnjig sela. Naravski bili su prisutni i karabineri iz Jelšan radi održanja „reda“. Ali kako oni drže red vidi se po sledećem dogodjaju, što se je odigralo taj dan na plesu gdje je bio žrtvom jedan naš nedužni drug Ivan Brozina iz Rupe. Celu vreme se je ples vršio u najljepšem redu. Na večer išao je jedan prijatelj od imenovanog druga na Reku, i on se šnjime pozdravljao. Financi koji su stali prisutni počeli su najednom gurati pred sobom našeg druga, u to su im priskočili u pomoć već napol pijani karabineri koji su počeli lupati nedužnu žrtvu kundakom puške te ga na licu mesta svega isprebijali tako da nije mogao niti ustati. Nitko nije mogao da mu pristupi u pomoć jer su finaci celi čas pucali lok su karabineri obavljali taj „čovječanski“ posao. Kad je jedan od naših drugova protiv toga protestirao počeli su finaci vikati „Via tutti, qui siete tutti bolscevichi“. No još mu nije bilo toga dosta već su onako isprebijanog terali pred sobom do Rupe, te ga onda bacili na jedan voz i odveli u Jelšane. Kad je brigadir pitao zašto su za isprebijali, onda su bacali krivnju jedni na druge, te bi sada hteli celo stvar sabašuriti samo da ne ide u javnost. Dužnost bi bila g. brigadira da celu stvar točno istraži, da za krivci budu kažnjeni, ali to se sigurno neće dogoditi, jer zločini koji se počinjaju nad radnom klasom u današnjem buržoaskom poretku ostaju nekažnjeni. Tako će ostati i ovaj, a vama svima drugovi neka vam bude ovo opomena da radnik ne sme da traži svoje pravo dok se nalazi pod gospodskim jarmom. On mora samo da strada i pati za „dobroti i veličini domovine“, a kad traži svoje pravo onda su pripravni sluge kapitala sa svojim kundacima da dele pravo.

Stoga drugovi dužnost je vaša da stupite u redove crvenih organizacija Kom. stranke.

Pomognite i vi svojim silama da se sruši današnji truli buržoaski režim. A mjesto toga da se postavi komunistički, gdje će radnik biti slobodan i uživati ono pravo koje ga pripada.

Zato neka živi Komunistička Internacionala!

Neka živi radnička sloboda!

Komunisti.

Slap pri Vipavi
Naš križev pot

Zakaj nas preganjajo? Ker smo uboga raja; ker smo prišli do spoznanja, katero pot je treba prehoditi, da se otremo šibe, ki nas biča, ki je bičala naše očete in pradede, ki bi bičala naše otroke, ako je ne zlomimo. Od tod vsa gonja proti nam. Toda nič ne bo izdala.

Prepričanje, ki se je vsadilo polagoma v našo kri, v našo dušo je globoko in trdno.

Prosluli Delpin, ki se redi od naših žuljev, ki «komisari» na naši občini proti naši volji lahko pleše dokler mu je čas. Prišel pa bo čas — in kakor kaže ne bo dolgo temu — ko bo dajal obračun skupno s svojimi gospodarji.

Mi bomo pa živjeli svobodno, ki bo sad našega trpljenja in požrtvovalnosti.

Resnično nas je genilo to, da so voljeli cele vojašnice, ki so opazili naše fante nabornike z rdečimi znaki, kot en sam mož pozdravljali in ploskali.

To je menda najbolj razkačilo Delpina, da se je potem maščeval s tem, da je dal fante zapreti.

Nam pa je bilo to znamenje, da smo si vsi reveži bratje brez razlike jezika, in to je še bolj podžgalo naše revolucionarno prepričanje.

Naj le cepla z nogami Delpin. Mi ne klonemo in preganjanje nas napolnjuje s še večjo mržnjo do današnjega družabnega ustropa.

Slapenski komunisti.

Iz Vižinade

Dužnost je moja da, kao vjerni član radničke partije se oglašim u našem mitem „Delu“, što se u mojej okolici logadja, kao što to čine i ostali drugovi Juljske Krajine.

Ako hoću da istinito dokažem, kako se kod nas kmečko-radnički pokret razvija, moram dokazati da baš izvršno i sa velikom hitrošću napreduje. Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto? Evo zato. Došli su, pred nekoliko dana motovunski poreznici

Uviđek nas je bilo nekoliko, koji smo se, što smo više mogli, trudili da širimo ideju kom. partije, ali nikada nijesam opazio takvu uspešnu propagandu kom. ideje, kao baš u to zadnje vrijeme. I zašto